

BRIDLICOVÁ PÍSACIA TABUĽKA

- ŠKOLSKÝ ZOŠIT ŽIAKA V DRUHEJ POL. 19. STOROČIA

ČO BY STE MALI VEDIEŤ O BRIDLICI

Bridlica ako hornina vznikla sedimentáciou ílovitých a bahenných mäs v čase pred 350 - 400 miliónmi rokov. Patrí medzi najbežnejšie usadené horniny, na Slovensku sa vyskytuje prakticky vo všetkých oblastiach. V Česku sa hojne vyskytuje napr. v Nízkom Jeseníku a Barrandiene.

Ako surovina pre výrobky v stavebníctve a iných oboroch je bridlica využívaná od nepamäti. Najstaršie známe doklady využitia bridlice spadajú do obdobia 250 rokov pred našim letopočtom, kedy sa v Číne opracovávala na dokonale leštené kusy pro brnenie hlinenej armády Qin Shihuangdiho. Pokrývanie striech bridlicou bolo v zahraničí známe už v dobách Rimanov. Najstaršia výroba krytiny bola vykonávaná jednoduchými spôsobmi. Bridlica sa lámala pomocou lámacích tyčí a mlátkov a potom sa primitívne opracovala pomocou tzv. motyčiek. Väčšie využiti bridlice prichádza v stredoveku, kedy se hovorí o pokrytí Kaiserovho zámku v Goslare bridlicou okolo roku 1289 a využiti moselskej bridlice z Iomu Katzenberg v Mayenu okolo roku 1408. V neskoršom stredoveku je ťažba bridlice známá tiež z Francúzska, Anglicka, Talianska a Španielska.

V Českej republike sa ako stavebný kameň používala tiež od stredoveku, ale aj ako kameň pre dlažby, neskôr pribudla i výroba strešnej krytiny.

Špecifické vlastnosti rôznych druhov bridlicovej suroviny podnietili ľudskú vynaliezavosť a zapríčinili vznik a vývoj bohatého sortimentu výrobkov z bridlic a materiálového využiti bridlicovej suroviny. Do skupiny tradičných výrobkov patrí strešná krytina, tabuľky na písanie, krycie platne, obklady, dlažby, výrobky brúsené a hladené...

V súčasnosti sa bridlica používa predovšetkým ako obklad alebo dlažba, často v kombinácii s ďalšími materiálmi. Z bridlice sa vyrábajú dosky pre biliardové stoly, nachádza svoje využiti aj v oblasti gastronómie na rôzne podložky, podnosy a pod. Hlavne v stavebníctve môžeme sledovať používanie neustále nových materiálov, technologických postupov. Zároveň však existuje trend návratu k prírodným stavebným materiálom, navyiac materiálom, ktoré spĺňajú najprísnejšie ekologické normy. Tomuto trendu celkom právom náleží strešná krytina z prírodnej bridlice. Kladenie strešnej krytiny, tzv. pokrývačskej bridlice patrí medzi vrchol pokrývačského umenia. Možno konštatovať, že v súčasnosti opäť nastupuje trend pokrývania strešnou krytinou v rodinných domov, pri opravách sakrálnych a historických stavieb...

REFORMY ŠKOLSTVA V RAKÚSKO-UHORSKU

V roku 1774 dostali deti v Rakúsku a českých krajinách nezvyčajný miku-lášsky darček. Mária Terézia (1717-1780) vydala **Všeobecný školský**

poriadok. Jeho uplatňovaním sa prvýkrát školstvo na území habsburskej monarchie usilovalo vzdelávať všetkých obyvateľov, bez ohľadu na pôvod, miesto bydliska či pohlavie. V každej dedine mala byť popri fare aj škola, v ktorej by sa deti učili trivium - čítať, písať a počítať. Položili sa základy všeobecnej gramotnosti.

Reforma školstva vo východnej časti ríše - Uhorsku, prišla na rad v roku 1777. Panovníčka ju nariadila osobitnou študijnou osnovou pod názvom **Ratio educationis** z 2. augusta 1777. Školské osnovy a nariadenie, ako aj rozdelenie škôl, boli v tomto dokumente skoro

totožné s nariadeniami Všeobecného školského poriadku. Touto časťou reformy poverila svojho syna Jozefa II., ktorý bol skutočným autorom a zavádzateľom reformy do praxe. Okrem ľudových škôl tu existovali aj mestské školy, v ktorých sa predmety vyučovali v rodnom jazyku.

Ratio educationis je pre našinca vskutku celkom zaujímavé čítanie. Naším praparodičom napríklad prísne zakazoval - nielen v škole, ale aj mimo nej - nosiť zbrane alebo používať pušky, vyvolávať škriepky, v noci vychádzať z domu, navštevovať krémy, v lete sa kúpať v riekach a v zime kúpať na ľade a sánkovať sa. Hovorí aj o tom, že učitelia nesmú žiakov štipovať, ťahať za uši, buchnáť či biť prútom. Za dobrý prospech a správanie mohol žiak dostať aj finančnú odmenu, alebo naopak, ak to bol lenivý darebák, mohli ho nechať opakovať ročník a tie najťažšie prípady aj vylúčiť zo školy. Najhorším trestom pre žiaka bolo vylúčenie zo všetkých škôl v Uhorsku.

Reforma Márie Terézie mala zabezpečiť, že každý poddaný dostal vzdelanie primerané svojmu stavu a povolaniu. Paragraf 241 definuje prázdniny, voľné dni a oddych. Najdôležitejším krokom celej reformy bolo zavedenie povinnej šesťročnej školskej dochádzky pre deti od šesť do 12 rokov.

Možnosť chodiť do školy dostali po prvý raz aj dievčatá, ktoré dovtedy nemali takmer žiadnu možnosť oficiálneho vzdelávania. Tresty za nedodržanie dochádzky zaviedol v roku 1781 syn Márie Terézie, Jozef II. (1741-1790).

Dokončenie v ďalšom čísle